

2. HAFTA
İŞ GÜVENLİĞİ
MÜHENDİSLİĞİ

CHAPTER-2

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Çok eski çağlardan beri insanlık aleminde işçi ve işyeri kavramı vardır.
- İşçinin olduğu her yerde de iş sağlığı ve güvenliği de öne çıkan konular arasında yer almıştır.
- Özellikle sanayileşmeyle birlikte son derece önemli bir konu haline gelmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Kömürün bulunması, buharın teknolojik anlamda kullanılması ile birlikte iş sağlığı ve güvenliğinin önemi artmış,
- Rönesans ile birlikte gelen sanayi devrimi ve daha sonraları petrolün bulunmasıyla sanayileşme artmış,
- İSG konusu iyice önem kazanmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 20. YY'da kimyasallardaki önemli gelişmeler ise bu konuyu daha da önemli hale getirmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Milattan önce yaşamış olan toplumların önderleri ve bilim adamları da iş güvenliği ve iş sağlığı alanında bazı normlar belirlemiş ve uygulamışlardır.

İlginç olan bu örneklerden bazıları;

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- M.Ö. 2000'lerde Babil dönemi

Hammurabi kanunlarından;

- 1) Eğer bir müteahhidin sağlam yapmadığı bir binanın çökmesi sonucunda bina sahibi hayatını kaybederse, müteahhit ölüm cezasına çarptırılır,

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 2) Eğer bina sahibinin oğlu hayatını kaybetmişse, müteahhitin oğlu ölüm cezasına çarptırılır,
- 3) Eğer bina sahibinin kölesi hayatını kaybetmişse, müteahhit aynı değerde bir köleyi bina sahibine verir,

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

4) Eğer müteahhidin sağlam yaptığı bir binanın okmesi sonucunda bina sahibinin malları hasar görmüşse, müteahhit binayı yeniden yapacağı gibi, bina sahibinin tüm zarar ve ziyanını da karşılayacaktır,

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

5) Bir binanın inşaat kurallarına uyulmadan yapılan bir duvarı yıkılırsa, müteahhit tüm masrafları kendisine ait olmak üzere o duvarı sağlamlaştırmak zorundadır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Eski Mısır' da mimar-mühendis olarak çalışan hekim ve rahip olan İmhotep M.Ö. 2780 yıllarında, piramitlerin yapımı esnasında meydana gelen kazalarda çok sayıda ölenlerin olduğuna ve çalışanlarda bel incinmeleri şeklindeki sağlık sorunlarına işaret etmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Eski Mısırlılar (M.Ö. 1500) döneminde; Piramitlerin inşası için yeterli iş gücünün sağlanması için, tıbbi servisler kurulmuştur.
- Hipokrat (M.Ö. 460-370); kurşun zehirlenmesini tanımlamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Platon (Eflatun) (M.Ö. 428-348); zanaatkarların çalışma koşullarından kaynaklanan sorunları dile getirmiştir.
- Aristo (M.Ö. 348-322); gladyatör diyetini tanımlamıştır.
- Galen (M.S. II. yüzyıl); hastalıklarda çevre faktörünü (Miasma Teorisi) dile getirmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Paracelsus (1493-1541);

“bütün maddeler zehirdir. Zehir olmayan hiçbir madde yoktur. Uygun doz, zehir ve ilaç arasındaki farkı yaratır”

ifadelerine yer vermiş ve Paracelsus’un bu sözleri tıp tarihine geçmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Gregorius Agricola-George Bauer; 1526'da Avrupa madenlerinde çalışan işçilerin sorunlarıyla ilgili klasik bilgileri içeren *De Re Metalica* adlı eserini yazmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bernardina Ramazzini (1633-1714);
Hekimlere
“Hastanızın mesleğini mutlaka sorun”
diye tarihi öğüdünü vermiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Çalışma yaşamındaki gelişmelerin yarattığı sorunların çözümü için yapılan çalışmalar iş sağlığı ve güvenliğinin gelişiminde de temel unsurlar olmuştur.
- Hastalığın daha evrensel olması ve iş kazalarını yapılan işin gereği olarak kabul edip hafife alınması nedenleriyle hastalıklara duyulan ilginin geçmişi daha eskidir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Ancak, yapılan işle sağlık arasında ilişki kurmanın tarihçesi de oldukça eski çağlara dayanmaktadır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- İş sağlığı ve güvenliğinin gelişimine bakıldığında;
 - ilkel toplumlarda çalışanların sağlıklarını korumaya yönelik neler yapıldığına ilişkin somut bulgulara rastlanmamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

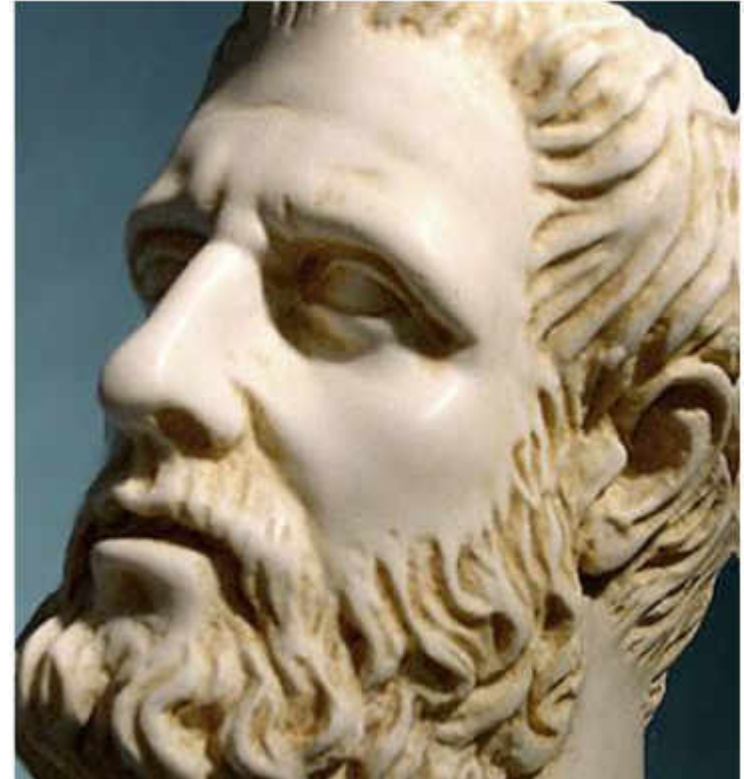
- Bugünkü anlamda işçi sağlığı ve iş güvenliği olarak tanımlanabilecek çalışmalar ilk olarak köleci toplumlardan eski Roma'da gözlenmiştir.
- Bu dönemde birçok bilim insanı bugün bile geçerli sayılabilecek çalışanların sağlık ve güvenliğine yönelik öneri ve savlar ileri sürmüşlerdir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Ünlü tarihçi Heredot ilk kez çalışanların verimli olabilmesi için yüksek enerjili besinlerle beslenmeleri gerektiğine değinmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Hipokrates ilk kez Pb'nun zararlı etkilerinden söz etmiş, Pb koliğini zehirlenmesini tanımlamıştır (M.Ö. 460-370).
- (bu belirtiler: halsizlik, kabızlık, felçler ve görme bozuklukları) ve bulguların Pb ile ilişkisini açık bir biçimde ortaya koymuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- M.Ö. 200 yıllarında Hipokrates'in çalışmalarını daha da ileri götüren **Nicander**, Pb zehirlenmesi ve anemisini incelemiş ve bunların özelliklerini tanımlamıştır.
- Bu dönemde yapılan çalışmalar sağlık ve güvenlik sorunlarının saptanması ve tanımı ile sınırlı kalmamış, zararlı etkilerden korunma yöntemleri de geliştirilmiştir.

Bunlara örnekler;

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

1) M.S. 23 ile 79 yılları arasında yaşamış olan Romalı Pliny;

Pb ve S'ün zehirli etkilerini ele alarak, çalışma ortamındaki tehlikeli tozlara karşı çalışanların korunması amacıyla maske yerine geçmek üzere başlarına torba geçirmelerini önermiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

2) Juvenal ise;

özellikle demircilerde görülen göz yakınmaları ve göz hastalıklarının yapılan işten kaynaklandığını,

sürekli olarak ayakta çalışanlarda varislerin oluşabileceğini açıklamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

3) MS 2. yüzyılda, Yunanlı doktor Galen Pb zehirlenmelerinin patolojisini ve Cu ocaklarındaki asit buharlarının zararlarını incelemiştir.

Orta çağda bilimle birlikte bu tür çalışmalar da durmuş, Rönesans (MS 1500–1800) meslek hastalıkları ile ilgili çalışmaların devam ettiği bir dönem olmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 4) Dünyada ilk mineraloji bilgini olarak bilinen ve 1494-1555 yılları arasında yaşayan Georgius Agricola;
- iş kazaları üstünde de durarak sorunları ortaya koymuş,
 - tozu önlemek için maden ocaklarının havalandırılması gerektiğini belirtmiş,
 - iş kazaları ve iş güvenlik yöntemleri konusunda önerilerde bulunmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

5) 1633-1714 yılları arasında yaşayan İtalyan **Berdardino Ramazzini**, 1713 yılında yayınladığı kitabında özellikle iş kazalarını önlemek için, iş yerlerinde koruyucu güvenlik önlemlerinin alınmasını önermiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Asıl uzmanlığı epidemiyoloji olduğu halde meslek hastalıkları konusunda üne kavuşmuş ve işçi sağlığının kurucusu sayılmıştır (Berdardino Ramazzini; 1633-1714).

Epidemiyoloji: toplumdaki hastalık, kaza ve sağlıkla ilgili durumların dağılımını, görülme sıklıklarını ve bunları etkileyen belirteçleri inceleyen bir tıp bilimi dalıdır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

6) Ramazzini işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili sayısız çalışmalar yapmış, çok önemli bilimsel görüş ve öneriler getirmiştir.

- İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili korunma yöntemleri üzerinde durmuş,
- işyerlerinin sıcaklık derecesinden,

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- işyeri havasında bulunabilecek zararlı etkenlerden ve bunların giderilmesi için alınması gerekli önlemlerden
- havalandırma yöntemlerinden söz etmiş
- İşyerindeki çalışma ortamından kaynaklanan olumsuz koşulların düzeltilmesi ile iş veriminin artacağını ileri sürmüştür.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- İşyerlerindeki işçinin çalışma şeklinin, iş-işçi uyumunun sağlık ve iş verimi üzerinde etkili olduğu düşüncesini ortaya koyarak ergonomi ilkelerini daha on yedinci yüzyılda açıklamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Dr Ramazzini İş sağlığının kurucusu babası olarak isimlendirilir.
- 1986'da Japonya'da açılan İş ve Çevre sağlığı üniversitesinin bahçesine Dr Ramazzini'nin heykeli dikildi.
- Konferans salonuna adı verildi.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sanayi devrimi ile başlayan bilimsel teknolojik gelişmeler sadece makine ve tezgah yapımı ile sınırlı kalmamış, metalurji ve kimya sanayi alanında da büyük gelişmeler olmuştur.
- Bu gelişmeler sonucu çalışanların sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olacağı hiç düşünülmeden birçok kimyasal madde üretimde kullanılmaya başlanmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu dönemdeki araç ve yöntemlerinin niteliği üretimde kullanılan zararlı ve zehirli maddelerin gaz ve dumanlarının çalışma ortamına yayılmasına neden olmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- İş yerlerinde sağlık ve güvenlik yönünden hiçbir önlem alınmadığından çalışma ortamındaki yoğunluğu büyük miktarlara varan bu maddelere uzun süre maruz kalan işçilerin sağlığı önemli ölçüde bozulmuş ve meslek hastalıklarına yakalanarak yaşamlarını yitirmelerine neden olmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sanayi devrimi sonrası çalışma yaşamındaki niteliksel değişimlerin yarattığı sorunlar giderek daha çok toplumsal huzursuzluklara yol açmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Uzun çalışma süreleri,
- Düşük ücretler,
- Sağlıksız ve güvensiz çalışma koşulları,
- Çok sayıda çocuk ve kadının ağır işlerde çalıştırılmaları

her yerde sanayileşmenin hızına ve yoğunluğuna göre tepkiler oluşturmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sanayi devrimi sonucu yaşanan hızlı makineleşmenin yarattığı olumsuz yaşam ve çalışma koşullarına karşı
 - işçilerin tepkileri önceleri makinelere yönelmiş
 - çok geçmeden sorunların makinelerden değil, gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmamasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 19. yüzyılda buharlı makinelerin yapılması ve fabrikalarda kullanılması ile
 - Üretim miktarı artmış,
 - Çalışanlarını sadece bir üretim faktörü ve maliyet unsuru olarak gören İşverenler çalışanları uzun saatler boyunca ve ağır fiziksel şartlar altında çalıştırmaya başlamışlardır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Karını en yükseğe çıkarmak için maliyetleri oldukça düşük tutmaya çalışan işverenler, Devlet müdahalesinin de olmaması nedeniyle işçiler için herhangi bir iş güvenliği tedbiri almaksızın üretimlerini sürdürmüşlerdir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu süreç zamanla işçiler arasında hastalıklara ve iş kazalarının artmasına sebep olmuştur.
- Toplumun büyük bir kısmını oluşturan işçilerin sağlıksız koşullarda çalışması,
 - işçi, işveren, toplumun bütünlüğü, sağlığı, ekonomisi gibiaçılardan büyük bir sorun oluşturmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sanayi devriminin oluşturduğu
 - olumsuz çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek,
 - çalışanların sağlığını korumak
 - iş güvenliğini sağlamak

amacıyla birçok yasal, tıbbi ve teknik çalışma yapılmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- İş sağlığı ve güvenliğinin bir bilim olarak gelişmesi bu dönemde yapılan çalışmaların sonucunda olmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

Avrupa'daki Gelişmeler

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Avrupa Birliği içerisinde de, 1980'li yıllardan itibaren ağırlıklı olarak ele alınmaya başlanmıştır.
- 89/391/EEC sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifi, İş Sağlığı ve güvenliği alanında çerçeve direktif olarak kabul edilmiştir.
- Daha sonra bu çerçeve direktife dayanarak, çok sayıda bireysel direktif çıkarılmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1919 yılında Cenevre’de, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur.
- ILO tarafından, 1919 yılından bugüne kadar, İş Sağlığı ve güvenliği ile ilgili birçok sözleşme çıkarılmıştır.
- Bunların önemli bir bölümü de, Türkiye Cumhuriyeti tarafından onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sanayinin de gelişimine paralel olarak, İngiltere dahil pek çok ülkede bu konuda yasal düzenlemeler yapıldı.
- 1819 - 1891 İngiltere,
- 1839 Almanya,
- 1840 İsviçre,
- 1841 Fransa
- 1877 A.B.D.
- Bu konudaki ilk yasal düzenlemeleri yapan ülkelerdi.
- Rusya'daki Bolşevik ihtilali, gelişmiş ülkelerin çalışanların sorunlarına eğilmelerine neden olmuştur.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- **İngiltere:** Konuya ilişkin yasal düzenlemelerin dönüm noktası, Percival Pott'un baca temizleyicilerinin kanser hastalığına yakalanmaları üzerine yapmış olduğu çalışmalar sonucu İngiliz Parlamentosu'nun 1788'de Baca Temizleyicileri Yasası ve 1833 yılında İngiliz Fabrikaları Yasasının çıkarılmasıdır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu dönemde İngiliz parlamento üyesi **Antony Ashly Cooper** çalışma koşullarını düzeltmek amacıyla,
 - çalışma saatlerinin azaltılması,
 - maden ocaklarında ve fabrikalarda çalıştırılan kadın ve çocukların korunmasınıöngören yasalar çıkarılması konusunda çaba harcamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1802 yılında “Çırakların Sağlığı ve Morali” adlı yasa çıkarılmıştır.
- Bu yasa İngiltere’de işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili olarak çıkartılan ilk yasa niteliğindedir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu yasa;
 - Çalışma saati günde 12 saat olarak sınırlamış,
 - İşyerlerinin havalandırılmasını öngörmüştür.
- 1847 yılında çıkarılan “On Saat Yasası” ile çalışma saatleri biraz daha sınırlandırılmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu çalışmalardan etkilenen **Michal Sadler** 1832 yılında parlamentoya yeni bir yasa önerisi getirmiş
- 1833 yılında “**Fabrikalar Yasası**” adı altında yürürlüğe girmesini sağlamıştır.
- 1833 yılında İngiltere’de çıkarılan **Fabrikalar Yasası** ilk yasa olarak görülmektedir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Bu yasa ile;
 - Çalışma süresi 10 saate kadar indirilmiş,
 - 9 yaşın altındaki çocukların çalıştırılması yasaklanmış,
 - 18 yaşın altındaki çocukların gece çalışmaları yasaklanmış
 - Fabrikaların denetimi için müfettiş atanması zorunlu kılınmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1842 yılında çıkarılan yasa ile;
 - kadın ve 10 yaşından küçük çocukların maden ocaklarında çalıştırılmaları yasaklanmış,
- 1844 yılında fabrikaların işyeri hekimi bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- **Fransa:** Fransa'da da aynı zamanlarda benzer yasalar çıkarılmıştır.

1810 yılında yayınlanan “**İmparator Kararnamesi**”, yine aynı ülkede 1841 yılında yayınlanan “**İş Mevzuatı**” bu gayretlerin ilk ürünleridir.

- **İtalya:** İş sağlığı ve güvenliği konusunda özellikle Bernardino Ramazzaini'nin çalışmaları İtalya'da önemli kazanımlar ortaya çıkarmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- **Almanya:** İş kazasına uğrayanlara tazminat ödenmesi ilk olarak 1885 yılında Almanya'da uygulanmaya başlanmış
Bu durum kısa zamanda tüm Avrupa'da ve Amerika'da yaygınlaşmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- **Almanya'da**

- 1972 Yılında Dortmund'da İş Sağlığı ve Güvenliği ve Kaza Araştırma Merkezi (Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Unfallforschung-BAU) kuruldu
- 1974 Yılında, Wuppertal'de İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili yüksek mühendislik bölümü açıldı

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

Avrupa'da bu gelişmeler yaşanırken,

- Amerika'da ise hızlı sanayileşmenin oluşturduğu olumsuz çalışma koşullarının önlenmesi için eyalet hükümetleri kendi bünyelerinde gerekli gördükleri önlemleri alma konusunda yetkilendirilmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında Massachusetts eyaleti öncülük etmiş
 - 1836 yılında çocuk işçiler ile ilgili bir yasa çıkarılmıştır.
 - 1867 yılında ise özel denetim yasasının uygulanmasını sağlayacak örgüt kurulmuş, istatistik veri toplama çalışmaları yoğunlaşmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Daha sonra **federal hükümet** işyerlerinin sağlık ve güvenlik yönünden denetimi sorumluluğunu **kendi üzerine almıştır**.
- ABD'deki işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili gelişmelere **1869-1970** yılları arasında yaşayan **Alice Hamilton'un** çalışmaları büyük katkı sağlamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1910 yılında Pb sanayinde görülen zehirlenmeleri incelemeye başlamış,
 - İşverenlerin tepkilerine rağmen çalışmalarını sürdürmüştü
 - Çalışma koşullarının düzeltilmesi için uygulanacak kontrol yöntemlerinin geliştirilmesini sağlamıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- ABD’de önemli gelişmeler;
- 1913’de A.B.D.’de Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC) kuruldu
- 1918 Yılında, günde azami 8 saat çalışma kabul edildi
- 1970’de A.B.D.’de Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu (OSHA) çıkarıldı ve daha sonra Ulusal Mesleki Sağlık ve Güvenlik Enstitüsü (NIOSH) ve Amerikan Güvenlik Mühendisleri Derneği kuruldu

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- Sosyalist ülkelerde ise sistem kendi içinde denetim mekanizması kurmuş ve denetim çalışanlarca yapılması sağlanmıştır.
- SSCB'nin ilk sağlık bakanı Alexander Semashko bağımsız sağlık örgütleri kurulması ve bunların özellikle koruyucu sağlık hizmetlerinde yoğunlaşması konusunda önemli çalışmalar yapmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1922 yılından sonra birçok eğitim, araştırma merkezi ile enstitüleri kurulmuş ve işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 19. yüzyıldan itibaren sanayi devriminin oluşturduğu olumsuz çalışma koşullarının düzeltilmesi amacıyla

sendikalar, işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasaların hazırlanması ve yaptırımlar uygulanması konusunda çeşitli etkinliklerde bulunmuşlardır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 19.yy'da;
 - Sosyal güvenlik ilkeleri yaygınlaşmış,
 - Çeşitli sigorta kurumları kurulmuş
 - İş kazaları ile meslek hastalıkları sigortası uygulanmaya başlanmıştır.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- 1919 yılında faaliyetine başlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), “Milletler Cemiyeti” ne bağlı olarak ISG konusunda önemli çalışmalar yapmış
- 1946 yılında ise Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma sonucu bir uzmanlık kuruluşu durumuna gelmiştir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

- ILO'nun en önemli çalışma alanlarından biri: Çalışma yaşamı ve sosyal koşullarla ilgili uluslar arası standardı oluşturmaktadır.
- Bugüne kadar oluşturduğu çok sayıda uluslar arası sözleşme ve tavsiye kararlarının özellikle 70 tanesi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilidir.

1.5 İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihi Gelişimi

Günümüzde İSG ile ilgili Uluslararası Kuruluşlar

- Uluslararası Çalışma Örgütü- ILO (1919)
(*International Labour Organization*)
- Dünya Sağlık Örgütü- WHO (1946)
(*World Health Organization*)
- Avrupa Komisyonu İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı- OSHA 2062/1994 , 1643/1995 ve 1654/2003.
(*The European Agency For Safety and Health At Work*)

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler

- Dünyada olduğu gibi ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimi çalışma yaşamındaki gelişmelere bağlı olarak benzer aşamalardan geçmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler

- Meslek hastalıklarının ve iş kazalarının önemli bir sorun olarak gündeme gelmesi sanayileşmenin gelişimi ile yoğunluk kazanmıştır.
- Konunun ülkemizdeki gelişimi
 - Osmanlı Dönemi
 - Cumhuriyet Dönemi

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Osmanlı İmparatorluğu'nda sanayi;
 - kömür üretimi
 - tersane,
 - baruthane,
 - top arabası,
 - fişekhane,
 - dökümhane
 - dokuma fabrikaları
- Askeri Amaçlı**

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Osmanlı İmparatorluğu'nda küçük zanaat ve atölye üretimine dayanan işyerleri sanayi devrimi öncesi oldukça yaygındır.
- Bu iş yerlerinde usta, kalfa, ve çırak olarak ücretle çalışanlarla işverenler arasındaki ilişkileri ve çalışma koşullarını “lonca” ların kuralları ve gelenekleri belirlemiştir

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Loncalar bilgi deposu olan ustaların eğitim ocaklarıdır.
- Loncalar, çırak-kalfa-usta sınıflamasına dayanan üç dereceli bir hiyerarşiye sahiptir.
- Çıraklık, Lonca hiyerarşisinin ilk basamağı olup, ustalık hakkının kazanılmasından önce beklemek zorunda kalınan başlangıç süresidir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Loncalar ve bunlara ait yardımlaşma sandıkları, tümüyle dinsel nedenlerden, esnafın karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma anlayışından doğmuşlardır.
- Devletin bir katkısı söz konusu değildir.
- Loncaların oluşturdukları bu sandıklara “orta sandığı” veya “teavün sandığı” denilmekteydi.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Bu sandıkların gelir kaynaklarını
 - usta ve kalfaların, ödeme gücü ve geleneklere göre haftada yada ayda bir ödedikleri **aidat**,
 - sandığa yapılan **bağışlar**,
 - çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa geçenler için ustaların sandığa ödedikleri **harçlar** oluşturmaktaydı.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- “Loncalarda”, yaşlılık nedeniyle dükkanlarına gelemeyen, dükkanları kapanan, hastalığa yakalanmış olanlara “Tevaün Sandığı” denilen sandıktan yardım yapılırdı.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Sandıklarca,
 - hastalanan üyelere tedavi için gerekli yardım yapılmakta,
 - yaşlananların veya tedavisi olanaklı olmayan kalfa, usta ve çırakların geçimleri sağlanmaktaydı
(yoksulluk koşuluna bağlı olarak)

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Bundan başka;
 - Avarız ve Müessesatı Hayriye gibi vakıflar
 - Darülaceze, Darüleytam ve Kızılay gibi kurumlar, yoksullara ve hastalara yardımlar yapmakta ve bazı sosyal hizmetleri yerine getirmekteydiler.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- İş hukuku ve İSG yönünden ilk mevzuat bu dönemde oluşmaya başlamıştır.
- 1850'li yıllarda, askeri amaçlı üretimler ve el tezgahları olarak başlayan sanayileşme, kömür ocakları, madenler, demir yolları ve tütün işletmelerinin katılımı ile sürmüştür.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Çalışma koşulları oldukça ağır olup, çalışma süresi günde 16 saate kadar çıkmaktadır.
- Ayrıca, ağır işlerde kadın ve çocukların çalıştırılması da yaygınlaşmıştır.
- Ereğli Havzası'ndaki kömür ocaklarında çalışan işçiler kısa sürede meslek hastalıklarına yakalanmışlar ve artan iş kazalarında yaşamlarını yitirmişlerdir

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Tazminat'ın ilan edilmesiyle Mecelle adını taşıyan bir kanunlar külliyatı çıkarılmıştır.
- Ülkede iş yaşamı ilk olarak 1877 yılında yürürlüğe giren “Mecelle” tarafından düzenlenmeye çalışılmıştır.
- Mecelle, ilk kez yazılı bir hizmet sözleşmesi ve işçi kavramlarına farklı adlarla da olsa yer vermiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Bu kanunda, hizmet sözleşmesi kira sözleşmesinin bir alt türü ve işçi de nefisini (kendisini) kiraya veren kimse olarak düzenlemiştir.
- **Mecelle'de** işçi işveren ilişkilerini kapsayan hükümler bulunmadığından, yeni gelişmelere uygun olarak değişik tarihlerde **yasal düzenlemeler** yapılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Tazminat'tan sonra bazı girişimler sonucu işçi yararına düzenlemeler yapılmıştır.

Bunlar;

- Ereğli Kömür İşletmeleri'nin Deniz Bakanlığına geçmesi,
- Kömür ocaklarında çalışan işçilerin çalışma koşullarını düzenleyen yasalar, olmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Tazminat'tan sonra bazı girişimler sonucu işçi yararına düzenlemeler yapılmıştır.

Bunlar;

- Ereğli Kömür İşletmeleri'nin Deniz Bakanlığına geçmesi,
- Kömür ocaklarında çalışan işçilerin çalışma koşullarını düzenleyen yasalar, olmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Kömür ocaklarındaki çalışma koşullarının ağırlığı
- Çok sayıda işçinin akciğer hastalıklarına yakalanması
üretimde düşmelere neden olmuştur.
- Üretimi arttırmak amacıyla 1865 yılında Madeni Hümayun Nazırı Dilaver Paşa tarafından bir tüzük hazırlanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Ancak, Dilaver Paşa Nizannamesi padişah tarafından onaylanmadığı için bir tüzük niteliği kazanamamıştır.
- 1865 tarihli “Dilaverpaşa Nizamnamesi”, Ereğli Kömür Havzasında çalışan kömür işçilerinin sosyal ve ekonomik durumunu düzeltmek ve kömür üretimini arttırmak amacı ile çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Dilaver Paşa Nizannamesi;
 - Çalışma koşullarına ilişkin düzenlemeler getirmiş,
 - Madende bir hekim bulundurulmasını da hükme bağlamıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Nizamnameye göre;
 - Kömür işverenleri, işçilere yatacak yer temin etmek zorunda idi.
 - Çalışma süresi 10 saat olarak saptanmıştı.
 - Nöbetleşe çalışma esası kabul edilmiş,
 - Toplu işten çıkarmalarda, işletmenin faaliyetine son verilmesini önceden haber verme zorunluluğu konmuştur.
- Nizamname, iş kazalarını önlemek için gerekli iş güvenliği tedbirlerini de belirtmişti.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Kömür madenlerinde çok sık görülen iş kazalarına ilişkin olarak ise bir hüküm getirilmemiştir.
- 100 maddeden oluşan Dilaver Paşa Nizannamesi daha çok üretimin arttırılmasına yönelik olmasına karşın, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ilk yasal belge olma açısından önemlidir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Tazminat'tan sonraki ikinci belge olan Maadin (Maden) Nizannamesi, genellikle iş güvenliğini ilgilendiren önemli hükümler getirmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

Maadin (Maden) Nizannamesi tüzüğünün getirdiği yenilikler ve önemli hükümler şunlardır:

- İşveren iş kazasının oluşmasını önlemek için gerekli önlemleri alarak iş güvenliğini sağlamak zorundadır.
- Kazaya maruz kalanlara veya ailesine mahkeme tarafından hükmedilecek tazminat işveren tarafından ödenecektir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (O.D.)

- Havzada, her işveren, diplomalı bir hekim çalıştırmak ve eczane bulundurmak zorundadır.
- Dilaver Paşa Nizannamesine göre daha ileri ve kapsamlı hükümler getiren **Maadin Nizannamesi** de işverenler tarafından uygulanmamıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Türkiye Cumhuriyeti tarihinde çalışma haklarının korunması ile ilgili ilk önlem Cumhuriyet'in kuruluşundan önce 1921 tarihine rastlar.
- Bu yıllarda, Bağımsızlık Savaşımızda kullanılan tek enerji kaynağı kömür olduğundan, kömür üretiminin kesintisiz sürdürülebilmesi büyük önem kazanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Kömür sektöründeki gelişmeler sonucu bu dönemde arka arkaya iki yasa çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

1) 28 Nisan 1921 tarih ve 114 sayılı yasa:

“Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Menafi-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun”

Bu yasayla, kömürden arta kalan kömür tozlarının satılması ile elde edilecek gelirin işçilerin gereksinimleri için ayrılması sağlanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

2) 10 Eylül 1921 tarih ve 151 sayılı yasa:

“Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun”

- Bu yasa ile İhtiyat ve Teavün Sandığı adıyla yardımlaşma sandıkları kurulması ve bunların Amele Birliği içinde birleştirilmesini öngörmüştür.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Yine bu yasa ile hastalık ve iş kazaları durumlarında gerekli yardımların yapılmasını sağlamıştır.
- Bu yasa dönemin koşullarına göre, sosyal politika açısından önemli bir adımın başlangıcı olmuştur.
- Sosyal sigortalarla ilgili bazı önemli kurallara da yer vermiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Daha sonra 151 sayılı yasa ile sigortalılığın iki ana ilkesi kabul edilmiş,
- Sermayesi işveren ve işçiden alınan aylık paralar ile yardım sandığı oluşturmuştur.
- Bu hükümler yıllarca sonra çıkarılan 506 sayılı SSK yasası içinde varlığını sürdürmüştür.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasal mevzuatın altyapısını 1923 yılında İzmir'de gerçekleştirilen 1. İktisat Kongresi oluşturmaktadır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk yasal düzenleme 2 Ocak 1924 tarih ve 394 sayılı Hafta Tatili Yasası olmuştur.
- Ayrıca, 1926 yılında yürürlüğe giren Borçlar yasası ile işverene iş kazaları ve meslek hastalıklarından doğan hukuki sorumluluk getirilmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Bu dönemde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yasal altyapısının yetersizliği nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümler içeren **Umumi Hıfzıssıha Yasası** **1930** yılında yürürlüğe konulmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Günümüzde halen ISG açısından önemli hükümler içeren 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıha Yasası Endüstriyel kuruluşlarda
 - çocuk ve kadınların çalıştırılma koşulları,
 - İşçiler için gece hizmetleri,
 - Gebe kadınların doğumdan önce ve sonraki çalıştırılma koşulları,
 - İşyerlerindeki işçi yasağı
- konularını hükme bağlamıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Yine 1930 yılında Belediyeler Yasası yürürlüğe konulmuştur.
- 1580 sayılı Belediyeler Yasasına göre işyerlerinin iş sağlığı ve iş güvenliği yönünden bazı açılardan denetlenmesi görevi belediyelere verilmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Bu yasanın 15. Maddesinin 38. ve 76. fıkraları ile belediyeler genel olarak
 - Elektrik tesisatının, makine ve motor düzenlerinin vb. muayenelerini yapmak,
 - Çevre toplumunun sağlık, huzur ve malları üzerine zararlı etkisi olup olmadığını incelemek, zararlarını önlemek,

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Bu yasanın 15. Maddesinin 38. ve 76. fıkraları ile belediyeler genel olarak
 - İşyerlerinin ve işçi kamplarının sağlık denetimlerini yapmaktan sorumlu tutulmuşlardır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Daha sonra 1936 yılında yürürlüğe giren ve çalışma yaşamının birçok sorunlarını kapsayan 3008 sayılı İş Yasası ile
 - Türkiye'de ilk kez işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda ayrıntılı ve sistemli bir düzenlemeye gidilmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 28 Ocak 1946 tarih 4841 sayılı Çalışma Bakanlığı kuruluş yasasının birinci Maddesi ile Bakanlığın görevleri arasında sosyal güvenlikte yer almıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İş sağlığı ve güvenliğine yönelik çalışmaların tek elden yürütülmesi amacıyla Çalışma Bakanlığı'nın kurulması sonrasında bu görevi İş Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.
- Bunun sonucunda 81 sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmesinin 9. maddesinin onanmasına dair 5690 sayılı Yasa 13 Aralık 1950 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Bu yasa gereği olarak
 - İş yerlerinin iş sağlığı ve güvenliği yönünden denetimini yapmak,
 - Çalışma yaşamını düzene koymak,
 - Yol gösterici uyarılarda bulunmak üzere hekim, kimyager ve mühendis gibi teknik elemanların görevlendirilmesi ile ilgili 174 sayılı Yasa çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Adı geçen yasanın onayından sonra ilk kez 12 Ocak 1963 tarihinde
 - İstanbul ve sonrasında Ankara, Zonguldak, İzmir illerinde İş Güvenliği Müfettişleri Grup Başkanlıkları kurulmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Daha sonra;

Bursa, Adana, Erzurum gibi illerde de

kurulan ve sayıları arttırılan Grup Başkanlıkları ile İş Yerlerinin İş sağlığı ve iş güvenliği yönünden denetimi çalışmaları yoğunlaştırılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Günün gereksinimlerine yanıt veremez duruma gelen 3008 sayılı İş Yasasının yerine 1967 Yılında 931 sayılı İş Yasası çıkarılmıştır.
- 931 sayılı İş Yasası'nın Anayasa Mahkemesi tarafından usul yönünden bozulması üzerine hemen hiçbir değişiklik yapılmadan 1971 Yılında 1475 sayılı İş Yasası yürürlüğe konulmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İş sağlığı ve güvenliği yönünden 1475 sayılı İş Yasası ve ona uygun olarak çıkarılan tüzük ve yönetmeliklerle çağdaş ve geniş anlamda ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İş sağlığı ve güvenliği yönünden çağdaş yaklaşım getiren 1475 sayılı İş Yasası ile;

işveren

- işçinin sağlık ve güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak
- bu husustaki şartları sağlamak
- araçları noksansız bulundurmakla yükümlü kılınmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İşçilerin de bu yöndeki usullere ve şartlara uymak zorunda oldukları belirtilmiş ve sağlık ve güvenlik ile ilgili tüzüklerin hazırlanması çngörülmüştür.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Yasanın bu maddesine göre çıkarılan tüzüklerin başlıcaları şunlardır:
 - 1) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü,
 - 2) Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşlerde ve İş Yerlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri Hakkında Tüzük,
 - 3) Yapı İşlerinde Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirleri Tüzüğü,

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

4) Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- İlgili yasa ile sağlık ve güvenlikle ilgili olarak hangi koşullarda işin durdurulacağı veya işyerinin kapatılacağı belirlenmiştir.
- İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının kurulması ve bu kurulların kuruluş, yetki ve sorumluluklarının bir tüzükle saptanması öngörülmüştür.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1475 sayılı İş Yasası ile;
 - 16 yaşını doldurmamış çocukların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağını,
 - hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağını bir tüzükte gösterileceğini
- hükme bağlamış ve **Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü** çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılacak işçilerin işe girişlerinde veya işin devamı süresince bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı oldukları; işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanseri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, sağlık ocağı, hükümet veya belediye doktoru tarafından verilmiş muayene raporları olmadıkça bu gibilerin işe alınmalarının ve işte çalışmalarının yasak olduğu belirtilmektedir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1475 sayılı İş Yasasının bazı maddelerinde 29 Temmuz 1983 tarih ve 2869 sayılı yasa ile değişiklikler yapılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1475 sayılı İş Yasası ve bu yasa hükümlerine göre çıkarılmış olan tüzük ve yönetmelikler ile iş sağlığı ve güvenliği açısından kapsamlı ve geniş bir mevzuat oluşturulmasına rağmen,

yasanın uygulanmasının denetimi eksik kaldığından mevzuatın gerektirdiği iş sağlığı ve güvenliği önlemleri yaşama geçirilememiştir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 27.06.1954 tarihinde 4772 sayılı İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortası Yasası,
- 09.07.1946 tarihinde 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Yasası,
- 1947 tarihinde 5018 sayılı İşçi İşveren Sendikaları ve Sendikalar Birliği Yasası,

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1950 yılında 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Yasası,
- 1950 yılında 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Yasası,
- 1957 yılında ise 6700 sayılı ihtiyarlık sigortası Yasası çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Sosyal sigorta uygulamasının bu şekilde değişik yasalarla dağınık bir biçimde düzenlenmiş olması nedeniyle;

bu dağınık yasaları bir araya getirerek sosyal sigortalar sistemini tek bir yasada toplamak amaçlanmış ve 1964 yılında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası yürürlüğe konulmuştur.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasasının 124. ve 125'inci maddeleri gereğince;

Sosyal Sigortalar Kurumunun, sigortalıların sağlık durumlarının denetleme amacı ile istediği zaman sağlık kontrolüne tabi tutulabileceği gibi koruyucu hekimlik bakımından da gerekli her türlü önlemleri alabileceği hükme bağlanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1952: 5953 sayılı Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranların arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi hakkındaki yasa,
- 1954: 6309 sayılı Maden yasası,
- 1967: Deniz iş yasası gibi

değişik yasalarda da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli hükümler yer almıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Türkiye'de meslek hastalıkları üzerine resmi çalışmalar, kağıt üzerinde 1946 yılında çıkarılan SSK Yasası ile başlamışsa da,

1964 yılına kadar ciddi ve kapsamlı hiçbir çalışma yapılamamış ve olumlu gelişmeler olmamıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Zonguldak kömür ocaklarında çalışan işçilerde yaygın olarak pnömokonyoz meslek hastalığının ortaya çıkması ile meslek hastalıkları istatistiklerde yer almaya başlamıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 1964 yılında 506 sayılı SSK Yasasının yürürlüğe girmesinden sonra Türk Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Özel Fon İdaresi işbirliğinden yararlanılarak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Araştırma Enstitüsü (İSGÜM) kurulmuştur.
- İSGÜM, kuruluşundan bugüne kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Türkiye ILO'ya 1932 yılında üye olmuş olmasına karşın ILO tarafından kabul edilmiş sözleşmelerin neredeyse yarısına henüz taraf değildir.
- İş sağlığı ve iş güvenliği açısından ILO tarafından hazırlanmış olan 14 sözleşme ve protokolden sadece 3 tanesi Türkiye tarafından onaylanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Türkiye'de iş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin yasal çerçeve,
 - halen yürürlükte olan Anayasa'nın çalışma hayatının düzenlenmesi ile ilgili 18, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 62 ve 173. maddelerinde bulunmaktadır.
 - 50. Madde:** hiç kimsenin yaşına cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmayacağını,
 - 56. Madde:** herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmektedir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 32 yıla yakın uygulanan 1475 sayılı İş Kanunu,
 - 10 Haziran 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4857 sayılı yeni İş Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni kanun bireysel İş hukuku alanındaki işçileri ilgilendirmektedir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Gazeteciler için **Basın Kanunu**
Deniz taşımacılığı çalışanları için ise **Deniz İş Kanunu** bulunmaktadır.
- **4857** sayılı İş Kanunu'nun 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88 ve 89. maddelerinde de iş güvenliği ile ilgili hususlar düzenlenmektedir.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 4857 sayılı İş Yasasıyla birlikte Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı da değişmiş,

bu yasayla birlikte 48 Yönetmelik ve 4 tebliğ yayımlanmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- 2003 yılında 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu çıkarılmıştır.

1.5.1 Türkiye'deki Gelişmeler (C.D.)

- Son olarak 30 Haziran 2012 yılında çıkarılan ve yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile iş hayatı içindeki iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları yeni bir döneme girmiştir.